

УДК 347.94

КРИТЕРІЇ НОРМАТИВНОГО РОЗМЕЖУВАННЯ МОДЕЛЕЙ АПЕЛЯЦІЇ СУДІВ ЦИВІЛЬНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ УКРАЇНИ Й ОКРЕМИХ ДЕРЖАВ ЄВРОПИ

Вадим КОРОТУН,

кандидат юридичних наук, суддя
Вищого спеціалізованого суду України з розгляду
цивільних і кримінальних справ

SUMMARY

The article examines the features of national regulatory models appeals court civil jurisdiction of Ukraine and France and other European countries. Investigate issues of regulatory use of the concepts of “appeal”, “appeal” for example GIC Ukraine and France. The conclusion of misunderstanding by GIC Ukraine concepts of “appeal”, “appeal” and ways to resolve this conflict. The author concludes that the distinction between full and part-time model appeals possible advantages and disadvantages of the operation of such models in the current crisis in Ukraine.

Key words: civil litigation, appeal, appeal proceedings, appeal, appeal model.

АНОТАЦІЯ

У статті досліджуються особливості нормативного регулювання національних моделей апеляції судів цивільної юрисдикції України та Франції, а також інших держав Європи. Розглядаються проблемні питання нормативного використання понять «апеляція», «апеляційна скарга» на прикладі ЦПК України і Франції. Робиться висновок про помилковість ототожнення за ЦПК України понять «апеляція», «апеляційна скарга» та шляхи подолання цієї колізії, а також про критерії розмежування повної і неповної моделей апеляції, можливі переваги і недоліки функціонування таких моделей в сучасних кризових умовах України.

Ключові слова: цивільний процес, апеляція, апеляційне провадження, апеляційна скарга, моделі апеляції.

Постановка проблеми. Забезпечення апеляційного оскарження рішення суду – це не лише конституційна гарантія реалізації особою відповідного права, але й міжнародне зобов'язання держави Україна. Вказана форма перегляду судових рішень у цивільному процесі відбувається в державах Європи за однією з двох моделей апеляції. У цьому контексті забезпечення реалізації згаданого права зумовлюється вибором моделі апеляції, що, в свою чергу, вимагає відповідного нормативного регулювання цивільного процесу.

Актуальність теми дослідження зумовлена новизною інституту апеляції в Україні, відсутністю консолідованих наукових висновків і пропозицій щодо вітчизняної моделі апеляції в умовах динамічних змін інститутів судоустрою та цивільного процесу.

Метою статті є розкриття основних характеристик двох моделей апеляції на прикладі ЦПК України та Франції, їх можливих переваг та недоліків з урахуванням вітчизняних реалій.

Виклад основного матеріалу дослідження. У законодавстві сучасних європейських держав передбачена як повна, так і неповна модель апеляції. Відповідно до ст. 1068 Судового кодексу Королівства Бельгія розпочає апеляційне провадження в обов'язковому порядку передбачає повний перегляд справи, зокрема встановлення нових фактів і дослідження нових доказів у справі. Зазначена процедура передбачена і в Цивільному процесуальному кодексі Республіки Франція, Республіки Польща, Латвійської Республіки. У більшості інших сучасних європейських держав функціонує неповна модель апеляції.

Вибір певного виду апеляції зумовлений різними чинниками. Але перш ніж перейти до аналізу передумов, що спонукають законодавця до вибору певного виду апеляції, необхідно, на нашу думку, визначити поняття виду або моделі апеляції та формалізовані критерії розмежування обох видів апеляцій. В іншому випадку буде вкрай важко або взагалі неможливо визначити об'єктивні умови запро-

вадження того чи іншого виду апеляції для безумовного і водночас оптимального виконання завдання цивільного судочинства. З іншого боку, вкрай важливо об'єктивно визначити наявний в Україні вид апеляції в судах цивільної юрисдикції та відповідність обраної моделі апеляції завданням цивільного судочинства.

Апеляція (латинською *appellatio* – звернення) – одна з форм оскарження судового рішення, що не набрало законної сили, у кримінальній, цивільній або господарській справі [1, с. 41]. Оскільки сучасна держава Україна формально-юридично не є правонаступницею держав, у яких раніше діяла система апеляційного оскарження судових рішень, то результати «малої» судової реформи 2001 р. можна характеризувати як запровадження в Україні нової форми оскарження судових рішень – апеляції. При цьому з першого дня нормативного закріплення розглядуваної форми оскарження судових рішень виникли термінологічні неузгодженості в галузевих процесуальних кодексах та серед науковців-процесуалістів. Так, ЦПК України визначав і визначає звернення до апеляційної інстанції у формі апеляційної скарги [2]. Глава ЦПК України, що регламентує перегляд судових рішень у такий спосіб, має назву «Апеляційне провадження».

У наукових виданнях усе-таки використовують слово «апеляція» для позначення форми оскарження судового рішення. При цьому значення вказаного терміну різні дослідники визначають неоднаково. Так, окремі автори вважають, що термін «апеляція» має таке значення: звернення до суду вищої інстанції з метою перегляду рішення суду нижчої інстанції, який розглядав справу; скарга до суду вищої інстанції про скасування або зміну рішень суду нижчої інстанції [1, с. 41]. Не заперечуючи різне значення терміну «апеляція», у наведеному прикладі вбачаємо однакове значення – «акт, письмовий документ апелянта». На нашу думку, відмінне значення апеляції від акту, скарги полягає в позначенні певного етапу провадження, правового інституту або комплексного інституту, який вміщує не

тільки процесуальні норми, але й конституційні, норми про судоустрій і статус суддів апеляційного суду (професійні вимоги), правосуб'єктність керівників апеляційного суду.

У процесуальних кодексах України словосполучення «апеляційна скарга» сприймається певною мірою як тавтологія до «звернення, скарга» – повторне позначення вже названого поняття іншим словом без додаткового уточнення його змісту.

Видається, що вітчизняний законодавець при позначенні розглядуваного способу оскарження словом «скарга» не враховує історичні витоки такого позначення в контексті сутності та змісту цього явища.

На жаль, чинний ЦПК України використовує лише поняття «апеляційна скарга», що створює, на нашу думку, певні внутрішні колізії. Зокрема, ст. 299 ЦПК України регламентує приєднання до апеляційної скарги. Насправді в цій статті йдеться не тільки і не стільки про приєднання до конкретного документу апелянта, скільки про право певних осіб скористатися правом на апеляцію внаслідок ініціювання апеляційного провадження іншою особою, тобто оскаржити рішення суду першої інстанції в контексті власних інтересів та безвідносно до вимог, про які йдеться в основній апеляції.

З 1 січня 2002 р. в Німеччині діє модель неповної апеляції. На думку німецьких процесуалістів, введення моделі неповної апеляції зумовлене необхідністю прискорення розгляду цивільних справ, оскільки сторони зловживали правом необмеженого надання до суду апеляційної інстанції нових доказів. За новими правилами апеляційний суд може відмовити в долученні нових матеріалів, якщо це може призвести до гальмування вирішення судового спору і якщо суд прийде до висновку, що сторони навмисно затягують процес або що ці матеріали не були представлені сторонами раніше через недбалість. За критерієм наявності права надавати нові докази в судах апеляційної інстанції цивільної юрисдикції за чинним ЦПК Польщі дослідники-процесуалісти відносять апеляцію в Польщі до повної моделі [3, с. 290].

Відповідно до ст. 542 ЦПК Франції апеляційне оскарження має на меті зміну або скасування апеляційним судом рішення, ухваленого судом першої інстанції. При цьому лейтмотивом розглядуваного провадження є мінімальне втручання судової влади у спори приватноправового характеру, а не охорона судом інтересів держави, законності. У цьому сенсі характерним є формулювання законодавцем Франції виникнення повноважень апеляційного суду, а саме: апеляційне звернення надає апеляційному суду повноваження розглядати судові рішення, яке оскаржується (ст. 562 ЦПК Франції). При цьому перевірка здійснюється шляхом повторного розгляду позовних вимог. Зустрічні позовні вимоги також підлягають розгляду в апеляційному порядку (ст. 567 ЦПК Франції) [4, с. 39–140].

Види або моделі апеляції у вітчизняних процесуальних кодексах не зазначаються, тому ця обставина призводить до множини ознак, які дослідники висувають як головні або визначальні для класифікації моделей апеляції. Окремі вчені розмежовують різні види апеляції за критерієм обсягу повноважень апеляційної інстанції. У цьому контексті погоджуємось із О.О. Борисовою в тому, що таку ознаку не варто виокремлювати в сучасних умовах. Вказана авторка зазначає, що суд апеляційної інстанції незалежно від виду апеляції має право скасувати судові рішення і повернути справу на новий розгляд до суду першої інстанції. У її праці зазначається, що повноваження суду апеляційної інстанції щодо скасування рішення суду першої інстанції та направлення справи на новий розгляд є характерним для судів обох видів апеляції [5, с. 70–72].

Вітчизняні процесуалісти-дослідники не заперечують двох видів апеляції – «повної» і «неповної». Але єдності

щодо визначення формалізованих критеріїв розмежування цих двох видів, або моделей апеляції досі немає.

Виникає питання про вид апеляції, коли закон не встановлює підстав для повернення справи на новий розгляд до суду першої інстанції. Зокрема, в ЦПК Франції, так само, як і в ЦПК Росії та України, не передбачено повноважень суду апеляційної інстанції скасовувати рішення і направляти справу на новий розгляд до суду першої інстанції. Більше того, за ЦПК Франції, у випадку, якщо апеляційний суд встановить факт порушення судом першої інстанції правила про підсудність, суд мусить вирішити цю справу по суті, якщо цей суд є апеляційною інстанцією стосовно суду, який помилково вирішив, що ця справа йому підсудна. В інших випадках апеляційний суд, скасовуючи оскаржуване рішення з мотивів непідсудності, спрямовує справу в суд, який є апеляційною інстанцією стосовно суду, компетентного розглядати справу по першій інстанції. Ця постанова апеляційного суду є обов'язковою для сторін і суду, до якого спрямовується справа (ст. 79 ЦПК Франції).

Видається, що ознаки, які характеризують повноваження суду апеляційної інстанції за критерієм відсутності повноважень повернути справу на новий розгляд, не можуть свідчити про запровадження в судочинстві повної апеляції. Вказану тезу легко перевірити за згадуваними ЦПК Франції, Росії та України, за якими законодавець не передбачив повноважень в апеляційного суду повернути справу на новий розгляд до суду першої інстанції. Натомість ЦПК Франції зобов'язує суд апеляційної інстанції розглянути справу за наявності апеляційної заяви в повному обсязі (повторно), а чинні ЦПК Росії і України не містять такого загального правила, а встановлюють конкретні випадки такого перегляду. Зрозуміло, що в першому випадку йдеться про повну модель апеляції, в другому – про неповну. Наявність нормативно визначених випадків перевірки в апеляційній інстанції справи в повному обсязі за ЦПК України 2004 р. змушує окремих вітчизняних вчених-процесуалістів визначити наявну в Україні модель апеляції як апеляції з окремими елементами повної апеляції. Водночас необхідно все ж погодитись, що наявність елементів повної апеляції не змінює сутність неповної апеляції – перевіряється процес в суді першої інстанції і його рішення, а не розпочинається слухання справи повторно.

У пошуку ознак, що вирізняють модель повної апеляції, доцільно звернутись до змісту положень ЦПК Франції, що регулюють апеляційне провадження, оскільки всі сучасні дослідники-процесуалісти єдині у висновках, що у Франції діє повна модель апеляції. Крім цього, визнані процесуалісти пострадянського простору визначають ЦПК Франції як взірць вдалого сучасного реформування цивільного судочинства [6, с. 35].

Відповідно до ЦПК Франції в апеляційному порядку можуть бути оскаржені рішення суду першої інстанції по всіх категоріях справ, розглянутих по суті. Інші рішення суду можуть бути оскаржені в апеляційному порядку у випадках, передбачених законом.

Під рішенням суду першої інстанції слід розуміти рішення суду малої інстанції і місцевого суду (сума позову не перевищує 7600 євро і спір підпадає під юрисдикцію суду за предметними характеристиками) та рішення суду великої інстанції (сума позову перевищує 7600 євро).

Суд великої інстанції є основною ланкою в системі судів цивільної юрисдикції. Регламентація апеляційного провадження суттєво відрізняється залежно від виду суду першої інстанції, рішення якого оскаржується. Зокрема, в суді великої інстанції сторони представляють виключно адвокати (ст. 751 ЦПК Франції), а в суді малої інстанції і в місцевому суді сторони представляють свої інтереси самостійно (можуть мати помічника або представника)

(ст. 827 ЦПК Франції). Зазначені процедури розповсюджуються і на суд апеляційної інстанції, а саме: заяву про апеляцію на рішення суду великої інстанції може подати тільки судовий повірений з кола адвокатів, який надає стороні правову допомогу.

Право апеляційного оскарження має кожна зацікавлена особа, якщо вона від цього права не відмовилась. У справах позовного провадження апеляційна заява може бути подана лише особами, які були сторонами у справі, що її розглянув суд першої інстанції. У справах окремого провадження право на апеляцію розповсюджується також і на третіх осіб. Всі, хто був стороною в справі, можуть бути відповідачами за апеляційною заявою.

Законодавець Франції розрізняє первинну апеляцію і зустрічну. Первинна апеляція подається шляхом односторонньої або спільної заяви. Спільна заява підлягає розгляду за умов, що всі сторони звертаються у справі, яка була розглянута в суді першої інстанції.

Відповідно до ст. 901 ЦПК Франції заява про апеляційне оскарження має містити найменування сторін, їх адресу, відомості про обрання судового повіреного з кола адвокатів, вказівку на рішення суду, що оскаржується, вказівку про суд, до якого звертається апелянт. Заява підписується адвокатом. Судові повірені з кола адвокатів мають виключні права представляти сторони в суді і подавати від їх імені змагальні документи.

Звернення до суду відбувається за ініціативи сторони шляхом подання в секретаріат-канцелярію суду клопотання про включення справи в судовий реєстр. Вказане клопотання має бути подане протягом двох місяців із часу подання заяви про апеляційне оскарження, інакше заява втрачає силу. Визнання заяви як такої, що втратила силу, здійснюється за ініціативою суду ухвалою. Копія заяви про апеляційне оскарження з візою секретаря суду і засвідчена копія судового рішення приєднуються до клопотання про включення справи до судового реєстру. Далі перший голова суду призначає судову палату, до якої спрямовується справа.

Ст. 908 ЦПК Франції встановлює правові наслідки ухилення відповідача від обрання ним свого повіреного. У цьому випадку повірений позивача сповіщає відповідача про можливе ухвалення судом рішення на підставі тільки доказів, наданих позивачем, якщо позивач протягом 15 днів не обере свого повіреного. Далі судові повірені направляють один одному, в копії секретаріату (канцелярії), змагальні документи. Справа готується до судового розгляду під контролем одного з членів судової палати.

Судовий повірений заявника має подати свої змагальні документи в канцелярію суду протягом 4 місяців з дня подачі заяви про апеляційне оскарження, якщо суддя з підготовки справи до судового розгляду не визначить йому менший строк. У випадку невиконання цього обов'язку справа виключається з судового реєстру ухвалою суду, яка не підлягає оскарженню, копія ухвали направляється заявнику простим листом.

Заявник апеляційного оскарження викликає іншу сторону повісткою до суду. До повістки приєднується копія заяви про апеляційне оскарження, копії клопотань. У судовій повістці має бути інформація про те, що відповідач може ознайомитися з документами справи в секретаріаті (канцелярії) та надати документи, на які він має намір посилатися. Копія судової повістки передається до секретаріату (канцелярії) до дня, на який призначено судове засідання. До відкриття апеляційного провадження відповідач має право заявити клопотання про призначення дня судового засідання.

Якщо відповідач в апеляційній справі не обрав собі судового повіреного, суд вирішує справу постановою, яка

вважається ухваленою у змагальному процесі, поклавши в її основу, коли це доцільно, доводи, висловлені в суді першої інстанції (ч. 3 ст. 923 ЦПК Франції).

Зустрічна апеляція може бути подана відповідачем як проти заявника апеляції, так і проти інших відповідачів. Відповідно до ст. 549 ЦПК Франції зустрічна апеляція, що подана внаслідок первинної або іншої зустрічної апеляції, може бути подана особою, що була стороною в суді першої інстанції, навіть коли ця особа не була відповідачем по апеляції. На відміну від вітчизняного ЦПК, ст. 551 кодексу Франції не визначає окремих алгоритм подання апеляції та зазначає, що зустрічна апеляція подається в такому самому порядку, як і позови, що заявляються в процесі розгляду справи. Такий підхід законодавця є цілком зрозумілим, оскільки справа розглядається по суті повторно. У цьому сенсі законодавець Франції послідовний, коли встановлює в ст. 554 ЦПК, що особи, які не брали участь у розгляді справи в суді першої інстанції, можуть вступити до апеляційного процесу в певній справі за наявності в ній інтересу. Вказані особи можуть бути викликані до апеляційного суду, в тому числі з метою ухвалення проти них рішення.

Ст. 561 ЦПК Франції визначає перегляд в апеляційній інстанції справи по суті на підставі фактів і норм права. У свою чергу, ст. 563 ЦПК Франції встановлює, що для обґрунтування в апеляційному процесі позовних вимог, заявлених у суді першої інстанції, сторони мають право посилатися на нові аргументи, представляти нові документи або висувати нові докази.

В апеляційній інстанції повторне надання доказів, які були пред'явлені в суді першої інстанції, не вимагається. Проте кожна сторона має право заявити клопотання про це (ст. 132 ЦПК Франції). В апеляційному суді сторони мають право заявляти нові вимоги лише з метою заперечення проти залуку або відхилення вимог, або для вирішення питань, що виникли внаслідок вступу в справу третьої особи, або внаслідок виникнення нових обставин чи виявлення нового факту.

Зустрічні позовні вимоги, заявлені в суді першої інстанції, мають бути розглянуті в апеляційному провадженні незалежно від реалізації особою, що заявила такі вимоги, права на апеляцію.

Підсумовуючи аналіз нормативної регламентації апеляційного провадження за ЦПК Франції, слід зазначити такі ознаки моделі повної апеляції судів цивільної юрисдикції Франції: повторний розгляд справи по суті як за первинним позовом, так і за зустрічним; пряма вказівка в законі про право особи в апеляційному провадженні надавати нові докази та змінювати позовні вимоги у випадках, прямо передбачених законом; повноваження суду апеляційної інстанції за наслідками розгляду справи зводяться до прийняття одного з трьох можливих рішень: затвердити рішення суду першої інстанції, змінити рішення, скасувати рішення; за жодних обставин апеляційний суд не може передати справу на новий розгляд до суду першої інстанції; оскаржувані рішення судів великої інстанції передбачають обов'язкову участь судових повірених та містять значну за обсягом підготовчу роботу, яку мають виконати сторони апеляційного провадження та суддя, відповідальний за підготовчий етап до судового розгляду.

Видається, що ключовим критерієм розмежування двох видів апеляції є наявність або відсутність у законодавстві припису про право сторін надавати на стадії апеляційного провадження нові докази та припису про повторний розгляд справи по суті внаслідок ініціювання апеляційного провадження. У цьому контексті доцільно навести позицію Комітету міністрів Ради Європи з розглядуваного питання, а саме: при функціонуванні моделі повної апеляції

право посилення на нові докази в апеляційному суді повинно бути категорично виражено в законі і жодним чином не може бути визначено шляхом інтерпретації [7, с. 6]. Таким чином, одним з критеріїв розмежування двох видів апеляції є наявність у законі беззаперечного процесуального права апелянта надавати і посилатись на нові докази в апеляційному суді.

Окремі вітчизняні вчені-процесуалісти справедливо зазначають, що норми чинного ЦПК України не визначають виду, моделі апеляційного провадження. Проте ст. 303 ЦПК України визначає межі розгляду справи апеляційним судом. Вказані автори звертають увагу, що власне крізь призму межі розгляду справи визначається в науці цивільного процесуального права модель перегляду рішення суду першої інстанції в апеляційному порядку [8, с. 403]. Не заперечуючи наведених аргументів, все ж необхідно враховувати наявність чи відсутність у законі процесуального права учасників апеляційного провадження надавати суду нові докази. За відсутності припису про право надавати суду нові докази при повторному розгляді справи в суді апеляційної інстанції модель апеляції не може вважатися повною.

Передумовою запровадження певної моделі апеляції, на нашу думку, має бути виявлення переваг і недоліків тої чи іншої моделі в конкретних історичних умовах держави. З цієї точки зору виникає питання про модель апеляції, запроваджену в цивільному судочинстві Законом України від 21 червня 2001 р. «Про внесення змін до Цивільного процесуального кодексу України». Так, ст. 293 ЦПК України 1963 р. в редакції вказаного закону 2001 р. передбачала, що в апеляційній скарзі зазначаються, окрім інших обставин, нові факти чи засоби доказування, які мають значення для справи. Вказаний припис логічно кореспондується зі ст. 301 вказаного ЦПК про межі розгляду справи судом апеляційної інстанції. Зокрема, частина друга згадуваної статті наділяє суд апеляційної інстанції повноваженнями встановлювати нові факти, досліджувати нові докази. Водночас вимоги до змісту апеляційної скарги за ст. 293 ЦПК України 1963 р. засвідчують про непослідовність законодавця щодо запровадження повної моделі апеляції. Так, за ЦПК Франції апелянт в апеляційному процесі обґрунтовує позовні вимоги, заявлені в суді першої інстанції. За згадуваним ЦПК України (ст. 293) в апеляційній скарзі має бути зазначено, окрім іншого, у чому полягає неправильність рішення суду і т. ін. Тобто в цьому випадку йдеться про сутність неповної апеляції, коли провадження в суді апеляційної інстанції спрямовано не на новий розгляд справи, а на перевірку рішення суду. В цьому контексті О.О. Борисова зазначає, що модель неповної апеляції має на меті виправити помилки суду, але не сторін [5, с. 61]. Окрім цього, законодавець в ст. 307 «Підстави для скасування рішення суду і передачі справи на новий розгляд» ЦПК України в редакції закону 2001 р. визначив занадто широкі повноваження апеляційного суду щодо підстав скасування рішення суду і передачі справи на новий розгляд. Такий підхід законодавця є несумісним із жодною моделлю апеляції і не може бути покладений до класифікації ознак тої чи іншої моделі апеляції. Для виправлення цієї помилки знадобилося майже 10 років, оскільки в новому ЦПК України 2004 р. підстави для скасування рішення суду і передачі справи на новий розгляд не тільки не скоротилися, але й збільшилися. І тільки внаслідок прийняття Закону від 7 липня 2010 р. вказані внутрішні колізії ЦПК України були подолані, відтак сформована неповна модель апеляції в цивільному судочинстві, яка вже не містить загального права сторін надавати нові докази, а перегляд справи повторно в суді апеляційної інстанції обмежується одним випадком.

Із прийняттям нового ЦПК України 2004 р. питання про повну модель апеляції було знято. Форма і зміст апеляції за ст. 295 ЦПК України 2004 р. передбачають право надавати нові докази в апеляційному процесі з умовою обґрунтування поважності причин їх неподання в суді першої інстанції. Прямої заборони надавати нові докази в апеляційній інстанції ЦПК України не містить, але ця обставина не може свідчити про функціонування повної моделі апеляції. Видається, що за умов відсутності в законі дозволу надавати нові докази або наявності такого права під умовою відсутності заборони надавати такі докази не породжує у сторін жодного процесуального права. Власне в такому контексті сформульована Рекомендація Кабінету міністрів Ради Європи щодо ознак повної апеляції – у законі право надавати в апеляційному суді нові докази має бути прямо закріплене.

Виникає питання про те, в чому, крім прискорення розгляду справи, полягають переваги і недоліки двох моделей апеляції. Видається, що повторне слухання справи в апеляційному суді при повній апеляції призводить до значних витрат часу і ресурсів, але такий процес виключає вплив суб'єктивних чинників, оскільки перевіряється відповідність фактичних обставин справи тому, що існує або існувало в дійсності. Вказана модель апеляції дозволяє сторонам виправити помилки щодо ненадання всіх доказів у суді першої інстанції в обґрунтування своїх вимог або своїх заперечень.

До переваг неповної апеляції, окрім економії часу і ресурсів, прийнято відносити більш виважене й авторитетне ставлення до розгляду справ у суді першої інстанції. До негативних чинників прийнято відносити вплив суб'єктивних факторів, оскільки апеляційний суд перевіряє насамперед рішення суду першої інстанції, що ухвалив суддя, суб'єктивно сприймаючи матеріали і докази справи, а також вимагає залучення до процесу кваліфікованого юриста у сфері цивільного судочинства.

Висновки. Обрання певної моделі апеляції в цивільному судочинстві зумовлюється конкретними історичними традиціями та рівнем економічного розвитку держави. В умовах повноцінного функціонування ринкової економіки і громадянського суспільства втручання держави у відносини суб'єктів приватного права має бути мінімальним. Забезпечені верстви населення у суспільствах, не обтяжених патерналізмом, у спірних відносинах суб'єктів приватного права більше зацікавлені у вирішенні спору сторонами, в тому числі шляхом повторного розгляду справи по суті, що передбачає виправлення власних процесуальних помилок власними силами, новими доказами та ін. Перегляд справи повторно в апеляційному провадженні, за умов відсутності повноважень повертати справу на новий розгляд до суду першої інстанції, дає підстави говорити про певне нівелювання негативних наслідків, пов'язаних із повторним, а отже, зі значним у часі розглядом справи в апеляційній інстанції. Вказаний вид апеляції прийнято визначати як повну апеляцію.

Водночас необхідно визнати, що у вітчизняних умовах повторний розгляд справи по суті в апеляційній інстанції в обласних центрах та місті Києві вимагав би значних додаткових витрат на проживання, проїзд учасників процесу та ін.

Список використаної літератури:

1. Правознавство: словник термінів. За редакцією В.Г. Гончаренка. Навчальний посібник. – К.: Юрисконсульт, КНТ. – 2007. – 636 с.

2. Цивільний процесуальний кодекс України 2004 р. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України: <http://gska.rada.gov.ua>.

3. Янковский Януш. Общая характеристика средств обжалования и судебной системы / Януш Янковский // Проверка судебных постановлений в гражданском процессе стран ЕС и СНГ: монография / под. ред. Е.А. Борисовой. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Норма: ИНФРА-М, 2012. – С. 290–291.

4. Новый Гражданский процессуальный кодекс Франции / пер. с франц. В. Захватаева / – К: Истина, 2004. – 544 с.

5. Борисова Е.А. Апелляция в гражданском (арбитражном) процессе: 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Издательский Дом «Городец», 2008. – 224 с.

6. Ярков В.В. Развитие цивилистического процесса в России: отдельные вопросы / В. Ярков // Вестник гражданского процесса. – 2011. – № 1. – С. 35–37.

7. Рекомендація № (94) 12 Комітету Міністрів Ради Європи від 13 жовтня 1994 р. «Незалежність, дієвість та роль суддів», Європейська хартія про статус суддів // Суддівське самоврядування. – 2007. – № 1. – С. 6–8.

8. Цивільний процес України: Підручник/Заред. С.О. Харитонова, О.І. Харитонової, Н.Ю. Голубевої. – К.: Істина, 2011. – 560 с.

